

ಚರ್ಚೆಗಳು ನೀರಸ ಮತ್ತು ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಯಾವುದರ ಸಲುವಾಗಿಯಾದರೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರೆ ಅದರ ಚೈತನ್ಯ ಬಾಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತ ಅಜ್ಞಾನವೇ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅದರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅದರದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಅದು ತನ್ನದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಓದುಗರನ್ನು, ಸೂಕ್ಷ್ಮಜ್ಞರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಅದು ತನ್ನೊಳಗಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ತನ್ನ ಸ್ವಶಕ್ತಿ, ಸ್ವದಮರ್ಗದಿಂದ ಇತರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದು ಸ್ವಂತ ಬಲದ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತಾಗಬೇಕೆ ಹೊರತು, ಇತರ ಊರುಗೋಲುಗಳ ಮೇಲಲ್ಲ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ನದಿಗೆ ಮಹತ್ವ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿಜವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾವು ಯಾವುದನ್ನು ನಿರುಪಯುಕ್ತವೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಂದಿದ್ದೇವೆಯೋ ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಒಳಹೊಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಲೇಖಕರಿಗೆ, ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಾಧನವಲ್ಲ, ಅದೊಂದು ಸಾಧ್ಯತೆ. ಲೇಖಕರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವವನ್ನೇ ಪಣಕ್ಕಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಸಾಧನವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ರಚನಾಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ, ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಮೇಲಿನದನ್ನು ಮರೆತರೆ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಅಧ್ಯಯನವೂ ಕುಂಠಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಕಾರವು ಕೂಡ ವಿಸ್ಮಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಸೋಲುತ್ತದೆ. ನನಗೆ ರಾಜಕೀಯದ ಜೊತೆ ಅಂಥ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ರಾಜಕೀಯದ ಜೊತೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಾನು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಇಂಥ

ರಾಜಕೀಯದ ಕುರಿತು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆಯೋ ಅದೇ ನನ್ನ ರಾಜಕೀಯ. ನಾನು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತ ಕೂಡುವಷ್ಟು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪೆಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನಗೆ ಅದು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಒಗ್ಗುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೂಲ ಕೆಲಸದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಾನು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಏಕಾಂತಕ್ಕೆ ಭಂಗ ಬರುತ್ತದೆ. ಬರವಣಿಗೆ ತೆವಳತೊಡಗುತ್ತದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಏನಿಷ್ಟವಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

♦ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನವಜಾಗರಣದ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ತುಂಬಾ ಬರೆದಿರುವಿರಿ. ಅಂಥ ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪುನರುತ್ಥಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತು. ಹಿಂದಿಯ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶುರುವಾದದ್ದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ಕುರಿತು. ಇದರಲ್ಲಿನ ಹಲವು ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಓದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ತೊಡಕುಗಳ ದೂರಗಾಮಿ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು? ಹಿಂದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಹಾನಿಗಳೇನು?

ಹಿಂದಿಯ ನವಜಾಗರಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಕುರಿತು ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿದೆಯೇನೋ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮೊದಲಿಗೆ ಬಳಸಿದವರು ರಾಮವಿಲಾಸ ಶರ್ಮಾ ಅವರು. ಇದು ಮೊದಲಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ. ಯುರೋಪಿನ ರಿನ್ಯೆಸಾನ್ಸ್ ಪದದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಹಿಂದಿ ನವಜಾಗರಣ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ನವಜಾಗರಣವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಇವೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಘಟಿಸತೊಡಗಿದ್ದವು. ಇವೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ಬಿಟ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯಾವಾಗ ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದವೋ ಆ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತ ಹಾಗು ಪಾಕಿಸ್ತಾನದ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯು ಬೀಜಗೊಳ್ಳಿದ್ದವು. ಹಿಂದಿ ನವಜಾಗರಣದ ಚರ್ಚೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು ಬಲುದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ನಡೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಕೆಲ ವಿಭಜನೆಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದವು. ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡ